

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Κι η τέχνη πρέπει, σ' αυτούς τους καιρούς των αποφάσεων ν' αποφασίσει. Μπορεί να κάνει τον εαυτό της όργανο μιας μικρής μερίδας ορισμένων που παίζουν τις θεότητες της μοίρας για τους πολλούς και που απαιτούν μια πίστη που πρέπει πρώτ' απ' όλα να είναι τυφλή, και μπορεί να σταθεί στο πλευρό των πολλών και να βάλει τη μοίρα τους στα δικά τους χέρια. Μπορεί να παραδώσει τον άνθρωπο στις συγχύσεις, τις αυταπάτες και τα θαύματα, και μπορεί να παραδώσει τον κόσμο στον άνθρωπο. Μπορεί να μεγαλώσει την αμάθεια και μπορεί να μεγαλώσει τη γνώση. Μπορεί να κάνει έκκληση στις δυνάμεις που αποδείχνουν τη δύναμή τους καταστρέφοντας, και στις δυνάμεις που αποδείχνουν τη δύναμή τους βοηθώντας.

Μπέρτολτ Μπρεχτ

Κι αν οι δολοφονικοί βομβαρδισμοί των νατοϊκών επιδρομέων κόπασαν στην μαρτυρική Σερβία· κι αν ο Μεγάλος Αδελφός της Δύσης και οι μυστικές υπηρεσίες επιβεβαίωσαν την ισχύ και αποτελεσματικότητά τους στην υπόθεση Οτσαλάν, η οργή μας δεν έχει κοπάσει, ούτε η βούλησή μας να παραμείνουμε όρθιοι και αξιοπρεπείς έχει μειωθεί.

Δεν είναι πρωτόγνωρα, ούτε πρωτοφανή αυτά που συμβαίνουν. Αποτελούν μιαν απτή πραγματικότητα της εποχής μας που πρέπει να την δούμε κατάματα και να την ερμηνεύσουμε χωρίς πανικούς, ρητορείες ή υπερβολές.

Για να αποφασίσουμε.

Γιατί ο καθείς σ' αυτούς τους καιρούς των αποφάσεων πρέπει να αποφασίζει.

Κι επειδή, όπως είναι γνωστό, αυτά συνέβησαν, συμβαίνουν αλλά και θα συμβούν, ας δούμε — σε πείσμα του μέγιστου εχθρού μας, της λήθης — χάριν, πάντα, του παρόντος, πώς αντιμετώπισαν και αντιδράσανε δυο κορυφαίοι μαχητές της ελευθερίας, που πάλεψαν ενάντια σε συντριπτικούς συσχετισμούς δυνάμεων την Οθωμανική ο πρώτος και την Χιτλερική Αυτοκρατορία, ο δεύτερος, νικήθηκαν κατ' επανάληψιν, αλλά είχαν εν ζωή την χαρά να ζήσουν τον καταποντισμό τους.

Το έχουμε κατ' επανάληψιν τονίσει και δεν θα κουραζόμαστε να το τονίζουμε, ίσως γιατί είναι ένα στοιχείο που μας αφήνει περιθώρια στην ελπίδα. Πράγματι όπου υπάρχει καταπίεση αργά ή γρήγορα θα υπάρξει και αντίσταση. Τίποτα δεν μπορεί μακροπρόθεσμα να συσκοτίσει την πραγματικότητα αυτή που ίσχυε και θα ισχύει πάντα σαν τον ισχυρό άνεμο που σαρώνει τα κίτρινα φύλλα και τα ξερόκλαδα.

Αυτή η βαθιά πεποίθηση ενδυναμώνει τους απανταχού κατατρεγμένους και ανάμεσα τους έναν ακαταπόνητο αντιφασίστα μαχητή τον Μπέρτολτ Μπρεχτ, που έγκαιρα συνειδητοποιεί ότι το δίκιο δεν αρκεί και ότι απαιτούνται περισσότερες της μίας προϋποθέσεις για να γίνει ο αγώνας ενάντια στον ολιγαρχικό ολοκληρωτισμό αγώνας συνειδητός αλλά και αποτελεσματικός. Γι' αυτό και πολύ σωστά επιστημαίνει ότι:

«Φαίνεται αυτονόητο πως αυτός που γράφει πρέπει να γράφει την αλήθεια, με την έννοια δηλαδή πως δεν πρέπει να την καταπνίγει ή να την αποσιωπά και πως δεν

πρέπει να γράφει τίποτα που δεν είναι αληθινό. Δεν πρέπει να σκύβει στους ισχυρούς, δεν πρέπει να εξαπατά τους αδύναμους. Είναι φυσικά πολύ δύσκολο να μη σκύβεις στους ισχυρούς, και είναι πολύ κερδοφόρο να εξαπατάς τους αδύναμους. Το να μην αρέσεις στους πλούσιους σημαίνει να παραιτείσαι απ' τον πλούτο. Το να παραιτείσαι από την πληρωμή για καμωμένη δουλειά πάει να πει, σε ορισμένες συνθήκες, να θυσιάσεις τη δουλειά, και το ν' αποδιώχνεις τη φήμη ανάμεσα στους ισχυρούς σημαίνει συχνά ν' αποδιώχνεις κάθε φήμη. Όλα αυτά απαιτούν θάρρος. Οι καιροί της πιο σκληρής καταπίεσης είναι τις πιο πολλές φορές καιροί όπου γίνεται πολύς λόγος για μεγάλα και υψηλά πράγματα. Χρειάζεται θάρρος για να μιλάς σε τέτοιους καιρούς για πράγματα τόσο χαμηλά και τόσο φτηνά, όπως το φαγητό και το σπίτι του εργαζόμενου, μέσα σε μια βόη από ξεφωνητά ότι το βασικό είναι το πνεύμα της θυσίας...

...Και ξανά, θέλει θάρρος να πει κανείς την αλήθεια για τον εαυτό του, το νικημένο. Πολλοί καταδιωγμένοι χάνουν την ικανότητα να βλέπουν τα λάθη τους. Η καταδίωξη τους φαίνεται η πιο μεγάλη αδικία. Αφού οι διώκτες που τους καταδιώκουν είναι οι κακοί εκείνοι, οι καλοί, διώκονται για την αρετή τους. Αυτή όμως η αρετή χτυπήθηκε, νικήθηκε κι εμποδίστηκε. Ήταν άρα μια αδύναμη αρετή, μια κακή, ανεπίτρεπτη, απαράδεκτη αρετή. Γιατί δε μπορεί ποτέ να παραδεχτούμε στην αρετή την αδυναμία της, όπως στη βροχή την υγράδα της. Το να πεις πως οι καλοί δεν νικήθηκαν γιατί ήταν καλοί παρά γιατί ήταν ανήμποροι, αυτό χρειάζεται θάρρος. Φυσικά η αλήθεια πρέπει να γράφεται μέσα στον αγώνα...

Η μεγάλη αλήθεια της εποχής μας (που δεν υπηρετεί κανείς με το να τη βρει μονάχα, που όμως χωρίς αυτή καμιά άλλη σημαντική αλήθεια δε μπορεί να βρεθεί) είναι ότι η ήπειρός μας βουλιάζει στη βαρβαρότητα επειδή προσπαθούν να διατηρήσουν με τη βία τις σχέσεις ιδιοκτησίας στα μέσα παραγωγής. Τι ωφελεί να γράψει κανείς κάτι θαρραλέο απ' όπου να βγαίνει πως η κατάσταση που βρισκόμαστε είναι βάρβαρη (που είναι αλήθεια) αν δε φαίνεται ξεκάθαρα για ποιο λόγο φτάσαμε σ' αυτή την κατάσταση;»

Να λοιπόν γιατί για μας, οι ανθρώπινες αλυσίδες στις γέφυρες του Δούναβη, ήτανε άλλη μια απόδειξη για το πού βρίσκεται το δίκιο, για το διαχρονικό της σύγκρουσης ανάμεσα στην κτηνωδία του κάθε ολοκληρωτισμού και τον αγώνα των απλών ανθρώπων να σταθούν με αξιοπρέπεια όρθιοι μπροστά στην πόρτα του σπιτιού τους.

Έτσι, καταλήγουμε φυσιολογικά στον Γιάννη Μακρυγιάννη και αντιλαμβανόμαστε τους λόγους του όχι μόνον ως ιστορικό παρελθόν μας, όχι μόνον ως έξοχα Ελληνικά, — αλλά κυρίως — ως διαχρονική πραγματικότητα που καμιά αυτοκρατορία δεν κατόρθωσε να υποτάξει και ποδηγετήσει.

Γι' αυτό λοιπόν και μεις φρονούμε, επιμένοντας, ότι:

«Κι αν είμαστε ολίγοι εις το πλήθος του Μπραϊμή, παρηγοριόμαστε μ' έναν τρόπον, ότι η τύχη μας έχει τους Έλληνες πάντοτε ολίγους. Ότι αρχή και τέλος, παλαιότεν και ως τώρα, όλα τα θερία πολεμούν να μας φάνε και δεν μπορούνε τρώνε από μας και μένει και μαγιά. Και οι ολίγοι αποφασίζουν να πεθάνουν· κι όταν κάνουν αυτήνη την απόφασιν, λίγες φορές χάνουν και πολλές κερδαίνουν. Η θέση οπού είμαστε σήμερα εδώ είναι τοιούτη· και θα ιδούμεν την τύχη μας οι αδύνατοι με τους δυνατούς».

ΤΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ